

HNUTÍ PRO ŽIVOT ČR

2 Rizika asistované reprodukce | 3 – 5 Národní pochod pro život a rodinu | 6 – 7 Postkoitální antikoncepce
8 – 10 Antikoncepce | 11 Lobbing pro život | 12 – 15 Historie legalizace potratů | 16 Irské referendum o potrtech

3 / 2018 / Informační oběžník Hnutí Pro život ČR / květen 2018

Komu bylo více odpuštěno, více miluje

Mezi ohlasy po letošním Národním pochodu pro život a rodinu přišel jeden velmi výstižný postřeh o smyslu všeho, o co se společně snažíme – o změnu srdcí:

„Jedna z odpůrkyň, která se na Václavském náměstí nenápadně přimísila do davu, byla velmi zasažena tak běžnou věcí, jako bylo to, že mě jedno z našich dětí obejmulo a já ho políbila na čelo. Chvilí na nás zírala se zvláštním smutkem v očích, pak sbalila své letáčky a odešla do metra.“

Mít obyčejnou rodinu, být věrný v manželství, přijmout děti – to jsou dnes věci ne-

obyčejné. Čím větší je tma, tím více světlo září a přitahuje lidi. Můžeme se rozčilovat, že potrat je vražda, že je kruté eugenické vybíjení nenarozených dětí, jsou-li nemocné, že je málo dětí a imigrace není řešení, moc to ale nepomůže. Lidé většinou ví, že dělají něco špatně. Jiná věc je ale mít naději, že to lze jinak, a zkusit to.

Pro dnešní dobu, kdy jsme zavaleni neutuchající lavinou lží a polopravd ze všech stran, jsou obyčejné projevy lásky velmi vzácným svědectvím.

Být pro život neznámá hájit nějakou abstraktní frontu barikády a bojovat s těmi na druhé straně. Právě naopak to znamená s úctou přistupovat k těm, kteří tápou ve tmě a beznaději, a pomoci jim zahlédnout skutečný smysl života. Jestli vykročí nebo ne, není už na nás. Ale každý krok dobrým směrem se počítá.

Komu bylo více odpuštěno, ten více miluje. A nikdo nedokáže pomoci nenarozeným dětem více než ti, kteří jim ubližovali.

Radim Ucháč

Foto: Jan Žofák

Vyšší riziko kardiovaskulárních onemocnění u dětí počatých po asistované reprodukci

První studie dětí počatých prostřednictvím asistované reprodukce prokázaly, že tyto děti jsou vystaveny kromě vyššího rizika předčasného porodu a nižší porodní hmotnosti také vyššímu riziku kardiovaskulárních problémů či cukrovky.

Jedna ze studií¹⁾, provedená v roce 2012 vědci v univerzitním kardiovaskulárním centru v Bernu, porovnávala kardiovaskulární zdraví u 65 dětí narozených po asistované reprodukci v porovnání s 57 dětmi počatými přirozeně. Podle ní osoby narozené prostřednictvím asistované reprodukce měly „generalizovanou cévní dysfunkci“, zahrnující cévní tuhost a hrubší krční tepny, které pumpují krev do hlavy a krku. To by mohlo vést k vyššímu riziku srdečního záchvatu a mrtvice v dospělosti.

Během nedávného výročního kongresu Mezinárodní společnosti pro mírné přístupy v asistované reprodukci (ISMAAR) v Londýně poukázal dr. Sherman Silber, průkopník asistované reprodukce ve Spojených stá-

Foto: Pixabay

tech, na fakt, že je zapotřebí více než dvacet vajíček z vysoce stimulovaných vaječníků na jedno dítě počaté po asistované reprodukci v porovnání se čtyřmi vajíčky z nestimulovaných vaječníků. Silber označil „hyperstimulaci za šílenou, protože nakonec získáte spoustu vajíček špatné kvality“.

Metody asistované reprodukce vyžadují stimulaci vaječníků vysokými dávkami folikulostimulačního hormonu FSH, aby bylo možno produkovat co nejvíce vajíček. Podle

vědců mohou tyto podněty snížit zásobu vaječníků a vést k produkci „vajíček špatné kvality“.

Hnutí Pro život ČR nabízí párům, které mají potíže s otěhotněním, zprostředkování pomoci prostřednictvím své poradny Linka pomoci a informuje o možnostech skutečné léčby neplodnosti např. klinicky prověřenou metodou NAPROHELP gynekoložky MUDr. Ludmily Lázníčkové.

Gènétique

Možná by to bylo rozumnější než jít a to dítě zabít

Nedávno jsem byla na vaší přednášce „Člověk v krizi“ a strašně moc mě zaujala. Seděla jsem hned v první lavici a taky jste se občas na mě podívala a usmála. :-)

Jelikož jsem věřící, tak jsem proti potratům. Rozumím, že někdy to mladý holky mají těžké, ale měly by myslet a počítat s tím, že když se s někým vyspí, tak že je velká pravděpodobnost, že otěhotní. A přemýšlela jsem o tom doma a říkala jsem si, že možná kdyby si s maminkou promluvíly ně-

jak rozumně, možná by to bylo rozumnější než jít a to dítě „zabít“.

Probírala jsem to i s mamkou a ta říkala, že když už se něco takového stane, tak by měly to dítě donosit, porodit a potom záleží na nich, jestli si ho dál nechají, nebo ho dají do dětského domova. Z něho pocházím i já, do čtyř let jsem tam byla. A když jsem se zeptala mamky, co by dělala, kdybych zjistila, že jsem těhotná, řekla mi, že by to nějak přežila. Ale já vím, že moje maminka je tolik

starostlivá a nedovolí mi courat někde po diskotékách, taky hlavně protože mám epilepsii a neprospíválo by mi to, ale i proto, abych se neopila a nedej Bože s někým vyspala. Jsem ráda, že jsem mohla být na Vaší přednášce, a doufám, že příští rok přijedete znovu. Budu se moc těšit!

Petra R.

[ohlas studentky střední zdravotnické školy na seminář Hnutí Pro život ČR „Pomoc v krizi – nečekané těhotenství“]

Ohlédnutí za Národním pochodem pro život a rodinu

Zeptali jsme se formou online dotazníku účastníků Národního pochodu pro život a rodinu, proč přijeli či nepřijeli, co je potěšilo a co je naopak nepotěšilo. Sešlo se mnoho krásných slov povzbuzení, řada svědectví, dobrých, někdy protichůdných rad a připomínek, co do budoucna zlepšit nebo čeho se vyvarovat. Za všechny odpovědi moc děkujeme a některé z nich vybíráme.

Foto: Jan Žofák

VŠICHNI MĚLI JASNO, PROČ SE POCHODU ZÚČASTNILI – NĚKDO UŽ MNOHOKRÁT, NĚKDO POPRVÉ.

Přijel jsem, abych vyjádřil podporu pro život a rodinu. / Vyjádřit svoji podporu nečekaně těhotným ženám a poukázat na krásu a hodnotu lidského života již od narození. / Nezabiješ. / Jsem pravidelnou účastnicí pochodů už od jejich počátků. Téma ochrany rodiny považuji za naprostou prioritu. / Na pochod pro život jsme přijeli poprvé. Jelikož jsme v roce 2017 přišli o své první miminko, moc se modlíme k Pánu Bohu za další zázrak a náhodně jsme v kostele našli váš letáček. Moc nás to zaujalo a tak jsme se připojili.

POVZBUZENÍM JSOU TAKÉ MILÁ SETKÁNÍ SE ZNÁMÝMI A S LIDMI STEJNÝCH NÁZORŮ.

Jezdíme již tradičně vyjádřit podporu pozitivnímu chápání lidského života. Milým bonusem je každoroční setkání s přáteli na „stejně straně barikády“. / Přijeli jsme, protože si manžel tuto akci oblíbil a už se nedočkavě ptal, kdy to bude a jestli jsem nás už přihlásila. :-) Jsme pro život a rádi to řekneme nahlas, líbí se nám forma pochodu. Že to není demonstrace, nucení. Ale jen setkání stejně smýšlejících lidí s duchovní podstatou akce.

MNOHO LIDÍ PŘIJET NEMOHLA, I KDYŽ POCHODU A KULTUŘE ŽIVOTA FANDÍ.

Je mi 78 roků a jsem nemocná. Jezdívala jsem jako katechetka s dětmi z farnosti. / Jsem zdravotně postižená navíc s vývody po operacích, takže se těchto akcí nemohu zúčastňovat. Přesto Vám velmi fandím, sle-

duji Vás pomocí článků přes internet a i díky časopisu, který mi posíláte. A dá-li Pán a můj zdravotní stav se někdy aspoň trochulepší nebo se bude pochod konat poblíž mého bydliště, moc ráda se jej zúčastním. / Pečuji o vážně nemocného tatínka, tak jsem letos byla spojena jen duchovně.

Odkud jste přijeli

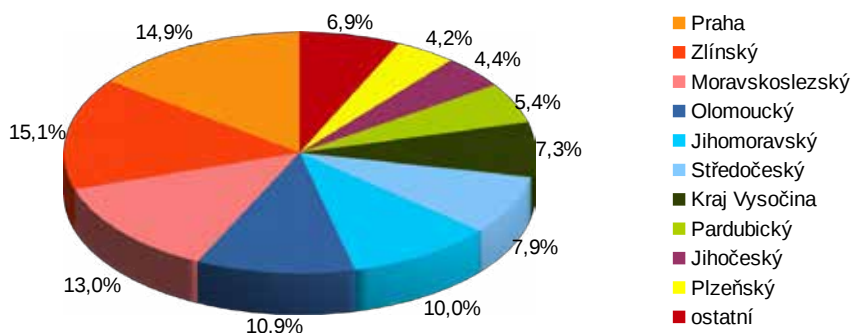

Foto: 7x Jan Žofák

PŘEKÁŽKOU BYLA ČASTO VELKÁ VZDÁLENOST A NÁROČNOST CESTOVÁNÍ S VELKOU RODINOU. O TO CENNĚJŠÍ BYLA VELIKÁ ÚČAST PRÁVĚ RODIN S DĚTI.

Málo sil zvládnout přípravy a cestu z Brna vlakem s větší rodinou. / Praha je pro mne daleko – jsem z Ostravska. / Rodinné (zdravotní) důvody, nedostatek času a financí, starost o sedm dětí a staré rodiče.

MNOHO LIDÍ PŘIJELO, I KDYŽ TO NEBYLO SNADNÉ.

Letos se mi na pochod nechtělo, ale naléhání našich dětí, že chtějí jít znovu, mne donutilo. Pocházíme až od slovenských hranic. / Byla jsem s dcerkami letos poprvé, manžel byl v práci, rovněž mě potěšilo, že to nádherně zvládla má devítiletá dcerka autistka.

POCHOD POTĚŠIL HLAVNĚ VELIKOU ÚČASTÍ A TÍM, ŽE PROBĚHL.

Obrovská účast a krásné počasí. / Potěšilo mě, kolik se vás sešlo. Jste úžasní! / Že se tato akce konala. / Velký počet účastníků, podpora pana prezidenta a církevní vrchnosti. / Biskupové jdoucí mezi obyčejnými smrtelníky :-)/ Ta atmosféra těch lidí, ta soudružnost, dobrá nálada, ty zážitky, to muselo být něco úžasného, nepopsatelného, když vidím tu radost ve tvářích těch lidí.

POVZBUZENÍM BYLA ŘADA KRÁSÝCH OSOBNÍCH SVĚDECTVÍ, PROČ LIDÉ PODPORUJÍ KULTURU ŽIVOTA.

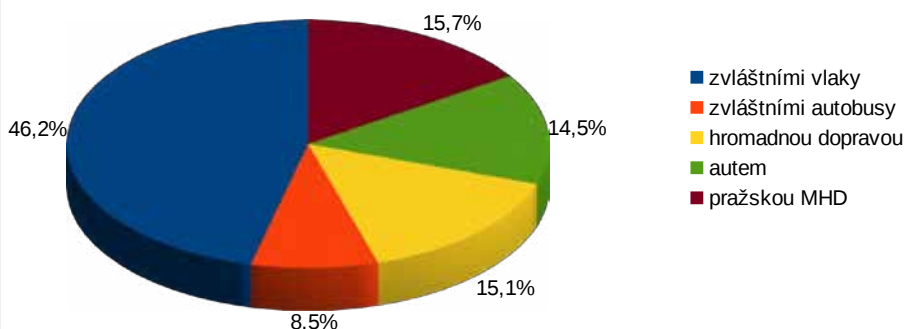
Byli jsme poprvé a nalákali nás přátelé. S ukončením těhotenství mám osobní zkušenost. Když jsme čekali třetí dítě, tak nám lékaři ve 20. týdnu doporučili ukončení těhotenství, protože byla velká pravděpodobnost, že syn bude mentálně postižený. Odmítli jsme a dnes máme čtyřletého chyt-

rého, čilého, zdravého syna. Bylo to nelehké období čekání do porodu. A tak jsem chtěla alespoň svojí přítomností s našimi dětmi podpořit tuto akci a maminky/rodiny v těžkých chvílích rozhodování. A navíc jsem z devíti dětí a obdivuji maminku, že nás všechny děti přijímala postupně, jak jsme přicházeli. / Sami máme dvě děti, které mají vrozenou vývojovou vadu, o kterých lékaři prohlásili, že se ani nenarodí, a s tím spojené i další návrhy. Děti jsou živé. Mají sice jistá omezení kvůli ledvinám, ale jsou bezvadné! Proto velice podporujeme omezení nebo zákaz potrátů, protože víme, jak lékaři jednájí s vystresovanými rodiči, kteří v prvotním šoku přistoupí i na takovou věc, jako je potrat! / Bohužel jsme nemohli přijet všichni – máme čerstvě narozené čtvrté dítě. :-)

VELKÁ POCHVALA PRO ORGANIZÁTORY, PADLO MNOHO SLOV UZNÁNÍ ZA ZVLÁDNUTÍ TAK KOMPLEXNÍ AKCE.

Smekám před vaší prací, organizační precizností, vše bylo připraveno dokonale do posledního detailu. Vypravené zvláštní vlaky přijely bezpečně a včas, autobusy čekaly a přivezly nás až na Hrad, služba u vchodu nás přednostně pouštěla dovnitř katedrály, cestu na Klárov na každé křižovatce lemovaly děti a ukazovaly správný směr. Samotný průvod byl dobře chráněn policií. / Dobrá atmosféra ve vlaku se spolecestujícími. Potěšila nás organizace v Praze. Vše navazovalo, slušnost účastníků, radost ze setkání s lidmi vyznávajícími stejné hodnoty. / Vše z organizace (autobus, který na nás čekal na hlavním nádraží), ten nápad s odznaky, který umožnil vstup do katedrály, výborný program a skvělý oběd, líbí se nám hudba, která provází pochod.

Jak jste přijeli

OPAKUJE SE VDĚČNOST ZA HOJNOU PŘÍTOMNOST BISKUPŮ, ALE TAKÉ MLADÝCH RODIN A MLÁDEŽE.

Je krásné sledovat propojení všech generací, radost malých dětí i prarodičů. A také to, že se konečně v hojnějším počtu přidávají i naši nejvyšší pastýři. / Výborná organizace. V průvodu šlo hodně mládeže a hodně mladých rodin. / Velice se mi líbila slova kardinála Dominika Duky a arcibiskupa Jana Graubnera. Velice děkuji.

MNOHA LIDEM SE LÍBIL OBSAH HARMONOGRAMU A MJ. DUDÁCI.

Celý formát pochodu prošel opravdu velkými změnami. Mše v katedrále, prostor a čas pro setkání účastníků i hudební doprovod dudáků (i když lošští bubeníci se mi líbili o malinko víc). / Dudácká kapela. / Vystoupení na Klárově, dvouletý syn je doteď nadšený z dudáků a všechny děti z představení Vojty Vrtka.

POZITIVNÍ HESLA, ÚSMĚVY, NADĚJE.

Viděl jsem jen pár fotek, potěšilo mě, když jsem viděl, že průvod působil přátelsky a místo hesel jako „stop potratům“ jsem viděl spíše hesla „dejte životu šanci“. / Osobně se mi velice líbí, že je celý koncept postaven na pozitivním postoji (ne pochod proti potratům, ale pochod pro život). Letos jsme se zúčastnili – myslím – popáté a je to každý rok lepší. Díky Bohu i za to počasí. / Líbilo se mi nadšení, ukázněnost, ohleduplnost, úsměvy, radost... prapory, transparenty, trička, tabulky, balonky, růženec, modlitby.

NEJVÍCE KRITICKÝCH HLASŮ ZAZNĚLO VŮČI CHOVÁNÍ PROTIDEMONSTRANTŮ.

Naši odpůrci a jejich hesla. / Skupinky lidí, kteří na nás vulgárně pokřikovali. Děti z nich měly strach. / Protidemonstrace, ale s tím se musí počítat. / Nepotěšil mne transparent na Filosofické fakultě: Potraty všem, co je chtějí. Tuto fakultu jsem kdysi navštívila, ale i v době komunismu se všichni chovali statečně. Toto je úpadek, stydím se. / Pár mladých protestujících, kteří dostali slyšení v médiích více než účel, smysl, celého pochodu... Jestli vůbec ví, proti čemu protestují a co vlastně chtějí.

POLICEJNÍ REAKCE NA PROTESTUJÍCÍ BYLA HODNOCENA VĚTŠINOU Kladně.

Dobrá spolupráce s policií a její citlivá, ale energická pomoc.

ZÁROVEŇ VŠAK LIDÉ OCENILI ÚČAST POLITIKŮ, POKUD SE DRŽELI TÉMATU.

Potěšilo mě vidět a slyšet poslance Bendu a Bělobrádku... / A nepotěšilo politické řeč-

nění na tribuně, když s tím stejně politici, ani dříve ani nyní, nic dělat neumí. Ale že se zúčastní, to vnímám jako pozitivum. Za mne by stačilo sdělení, že se zúčastnili, díky, ale mluvit a konat mají příležitost jinde.

VADILO TAKÉ VELIKÉ MLČENÍ MEDIÍ, KTERÉ MASOVOU DEMOKRATICKOU AKCI V CENTRU HLAVNÍHO MĚSTA ZMIŇOVALI SPÍŠE OKRAJOVĚ, POKUD VŮBEC.

Prezentace, nebo spíše neprezentace pochodu v médiích. / Nepotěšily mě mediální stereotypy v médiích. Po shlédnutí reportáže na ČT jsem asi byl na úplně jiné akci. / Viděla jsem reportáž z ČT1 a přišlo mi smutné, kolik prostoru bylo věnováno hrstce šílenců. Rovněž záběry neukázaly, kolik lidí se ve skutečnosti zúčastnilo. Na zprávy v TV se obyčejně nedíváme, ale tato zkušenost mě jen utvrdila, že nepodávají ani trochu objektivní pohled. Bohužel.

NĚKOLIK MÁLO ÚČASTNÍKŮ POCHODU SVÝM CHOVÁNÍM A PLAKÁTY PŘILÍŠ NĚPOMÁHALI.

Byl jsem svědkem toho, jak účastník pochodu se choval velice nevhodně směrem k provokatérům – v podstatě dětem. / Jakýsi Američan s amplionem se modlil (spíše křičel), nutil děti, aby tahaly jeho transparenty. Okolostojící to spíše odradí, nám i dětem znepříjemňuje pochod. / Některé výroky, proslovy a plakáty se netýkaly ochrany nenarozeného života, nýbrž vyjadřovaly politické názory a názory na jiná témata.

I KDYŽ BYLI LIDÉ RÁDI ZA VÝPRAVU ZVLÁŠTNÍCH VLAKŮ, NA ZPÁTEČNÍ CESTĚ NASTAL ZMATEK PŘI ODJEZDU VLAKŮ.

Špatné značení zpátečního vlaku, spletli jsme se, naštěstí také stavěl v Zábřehu. / Možná při odjezdu z Hlavního nádraží by

mohl být nějaký pořadatel, který by navedl lidi na vlaky. Měli jsme tam trochu zmatek.

A NA ZÁVĚR? POTĚŠILO SVĚDECTVÍ, ŽE TO MÁ SMYSL.

Mohli jsme zažít, že pochod má opravdu smysl. Jedna z odpůrků, která se na Václavském náměstí nenápadně přimísila do davu, byla velmi zasažena tak běžnou věcí jako bylo to, že mě jedno z našich dětí obejmulo a já ho políbila na čelo. Chvilí na nás zírала se zvláštním smutkem v očích, pak sbalila své letáčky a odešla do metra.

S kým jste přijeli

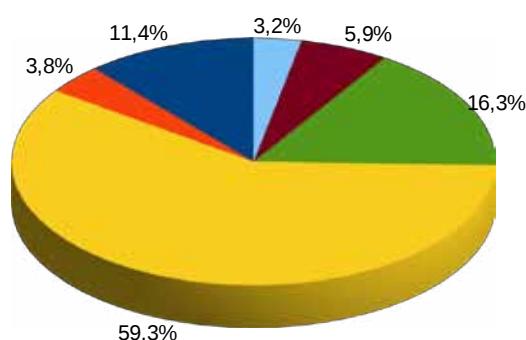

Foto: Pixabay

Brání ovulaci i zahníždění počatého dítěte

MUDr. Zuzana Psočková vystudovala Lékařskou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci, poté nastoupila jako lékařka na gynekologicko-porodnické oddělení Uherskohradištské nemocnice. Od roku 2012 se stará o své teď již tři malé děti, částečně také nadále slouží v nemocnici. Poprosili jsme ji, aby nám vysvětlila, jak funguje postkoitální antikoncepce.

Co je to tzv. postkoitální antikoncepce (lidově „pilulka po“) a na jakém principu funguje?

Tato tzv. nouzová antikoncepce je vyráběná pod názvem Postinor-2 a je užívána do 72 hodin (3 dnů) po pohlavním styku. Postinor patří do skupiny pohlavních hormonů, obsahuje účinnou látku levonorgestrel, což je synteticky vyrobený derivát ženského pohlavního hormonu progesteronu. Svým účinkem ovlivní ženskou pohlavní soustavu. Brání ovulaci, oplození vajíčka a oplození-

mu vajíčku (cca pětidennímu embryu) zabráni uhnízt se v děloze tím, že alteruje (mění) endometrium. Při podání ve folikulární fázi (1. fáze cyklu do ovulace), tak má schopnost zabránit otěhotnění s téměř stoprocentní účinností. Naopak bez efektu je jeho podání ve fázi luteální (2. fáze cyklu po ovulaci).

Jaké je její deklarované užití? V jakých situacích se používá?

Užívají se najednou dvě tablety (1,5 mg levonorgestrelu), a to co nejdříve po styku, nejpozději však do 72 hodin. Postkoitální antikoncepce je ve svém principu pouze pro příležitostné použití a její účinnost s postupujícím časem po styku výrazně klesá.

Pod jakými obchodními značkami se v ČR prodává?

Tablety Postinor-2 jsou vyráběny maďarskou firmou Gedeon Richter. Další přípravek Escapelle, který obsahuje účinnou látku

Levonorgestrel 1,5 mg v jedné tabletě, je také vyráběn stejnou maďarskou firmou. Se stejným množstvím účinné látky existují i tablety Nulsora. V ČR je registrována rovněž postkoitální antikoncepce pro použití do 120 hodin ellaOne s účinnou látkou ulipristal-acetát.

Je postkoitální antikoncepce k sehnání v lékárnách? Volně, nebo pouze na předpis?

Tablety jsou běžně dostupné v lékárnách. Od listopadu 2011 jsou volně prodejné bez

receptu. Ale dívkám mladší 16 let se doporučuje pro získání tohoto přípravku navštívit lékaře nebo pohotovostní oddělení nemocnice, jelikož pro bezpečné použití těchto nouzových kontraceptiv u žen mladších než 16 let je k dispozici z farmakologických studií velmi omezené množství údajů.

Jaký mají tyto tablety vliv na tělo ženy? Jaké skýtají nebezpečí pro případně už počaté dítě a jaké pro ženu? Mohou mít i nějaké dlouhodobé účinky?

Protože se jedná o hormonální přípravek, mají tyto tablety řadu dalších účinků na lidský organismus. Přednostně se u přípravků s levonorgestrellem jedná o dočasnou hormonální nerovnováhu v těle ženy, která vyvolává celou řadu nepříjemných nežádoucích účinků. Patří mezi ně bolesti hlavy, nevolnost a zvracení, bolesti v podbřišku, pocit napětí a bolesti prsů, rozhození menstruačního cyklu (předčasná a opožděná krvácení). Levonorgestrel zvyšuje možnost poruch cyklu, může tedy změnit počet plodných dní. Podle omezených farmakologických studií užití Postinoru v době již po oplození vajíčka a jeho nidaci v děloze nemá negativní vliv na další vývoj embrya. Výše popsané negativní účinky jsou krátkodobého charakteru.

Jaký je Váš názor na tento typ přípravků?

Z hlediska antikoncepčního se jedná opravdu o nouzové řešení. Stále je tu tzv. postfertilizační účinek hormonálního přípravku, tzn. že negativně ovlivňuje nidaci embrya a znemožňuje jeho další vývoj. Takže pro křesťana a člověka s úctou k vznikajícímu novému životu a Tvůrci lidského stvoření je nepřijatelný. A je nutno podotknout, že efektivita přípravku není stoprocentní a i přes jeho brzké užití (do 12 hodin po styku) může dojít k otěhotnění.

MUDr. Zuzana Psočková, gynekoložka

Jaký je rozdíl mezi raně potratovou tabletou Postinor a potratovou tabletou typu Mifegyne?

Potratová tableta Mifegyne již přímo usmrcuje zahnížděné embryo. Obsahuje farmakum mifepriston, což je antiprogesteron, který způsobuje zablokování účinků hormonu progesteronu – nevyživuje vyvíjející se embryo, bez výživy pak odumírá děložní sliznice i počaté dítě. Jedná se o tzv. miniinterupci, tabletu je možno získat pouze na předpis, a to jen ve zdravotnických lůžkových odděleních.

Jaký vliv má podle Vás používání takových přípravků na společnost, na přístup žen a mužů k vzájemným vztahům?

Díky těmto přípravkům, které ženy využívají k odmítání stvoření nového lidského života, roste v lidech a ve společnosti sobectví a povrchnost. Lidé už nejsou schopni přemýšlet nad tím, že dítě je darem Stvořitele a nový život v těle ženy je velkým Božím zázrakem. Ve vzájemných partnerských vztazích roste touha užívat si života „naplno“ a lidé se bojí vzít na sebe rodičovskou zodpovědnost.

Za rozhovor děkuje Adam Prentis

Nárůst prodeje postkoitální antikoncepce

Podle oficiálních statistik klesá počet umělých potratů i počet uživatelů hormonální antikoncepce. Zároveň však výrazně stoupá prodej postkoitální antikoncepce účinné až do pěti dní po styku. Je k dostání bez lékařského předpisu. V roce 2016 bylo prodáno celkem 84 475 balení postkoitální (tzv. nouzové) antikoncepce. V roce 2015 to bylo 76 518 balení a před uvolněním tablet do volného prodeje v roce 2011 bylo v roce 2010 prodáno 43 661 balení. Postkoitální antikoncepce obsahuje výrazně větší dávky hormonů než běžná hormonální antikoncepce. Pokud nedošlo k ovulaci, je dozrává a uvolnění vajíčka zablokováno či zpožděno. Pokud však již ovulace proběhla, působí tablety jako rané abortivum – usmrtí počaté dítě („oplozené vajíčko“) tím, že mu znemožní zahníždění v děloze.

HPŽ ČR, SÚKL

Můžeme trochu zlepšit svět kolem nás

Model dítěte ve 12. týdnu ukazují dětem v hodinách prvouky a moc se jim to líbí. Říkám jim, že odborníci „to“ nazývají embryo, ale my můžeme vidět, že „to“ vypadá jako miminko. R. M.

Objednávejte pro sebe, přátele, známé i neznámé tyto i další materiály na hnutiprozivot.cz/materialy.

Foto: casinoarena.cz

Antikoncepční ruleta aneb když otěhotnět je riskantní

„Dobrý den, moc Vás prosím o pomoc. Je mi 17 a v pátek jsem zjistila, že jsem těhotná. Neberu antikoncepci, protože se mi to používání chemie nezdá, a proto používáme kondom. Využili jsme teda jeho jenom desetiprocentní šanci otěhotnět. Ale zrovna na nás to vyšlo. Ví o tom máma i babička...“ A. D.

Lidé se dnes těžko vyrovnávají s tím, že po intimním styku dojít může dojít k početí dítěte. Mentalita mnohých má stále jednofázový okruh myšlení: dítě – ohrožení pohodlí. A před tím, kdo ohrožuje mou životní úroveň, je třeba se bránit a včas vyzbrojit.

V této válce za udržení pohodlí máme k dispozici zbraně: již celá staletí prezervativy, přes padesát let taky kouzelnou pilulku, o něco málo méně let měděné, resp. plastové kouzelné „télčko“ nitroděložního tělíska, v době nedávné vymyšlené podkožní kouzelné válečky a na kůži zas náplasti.

Pilulky mají podle reklamních sdělení všeobecně skvělý dopad na své uživatelky a o mnoho přichází ta, která je nevyužívá. I ostatní metody ve válce proti dítěti jsou všeobecně prezentovány jako pozitivní fenomén sloužící ženám. I kdyby to byla pravda, je tu otázka: Za jakou cenu?

Potratový efekt

Hormonální antikoncepce začala být vyráběna v 60. letech 20. století – v té době se na trhu objevily první „pilulky“. Slovo antikoncepce je odvozeno z latinského slovního spojení *anti concipere*, tj. proti početí.

Obecný mechanismus účinku všech u nás dostupných preparátů (tj. všech pilulek, tělísek s hormonální složkou, vaginálního kroužku, náplasti, injekční antikoncepce i podkožních implantátů) je následující:

1. snaží se zabránit ovulaci (uvolnění vajíčka z vaječniku),
2. zahušťuje hlen hrdla děložního a tím zhoršuje prostředí i přístupnost pro spermie,
3. ovlivňuje děložní sliznici, oslabuje její vrstvu (endometria), aby nebyla schopna příj. počaté dítě přijmout a vyživovat,
4. ztěžuje tzv. tubární transport (cestu vejcovody) případně již počaté dítěte,
5. v důsledku toho může

Prezervativ – iluze zodpovědnosti

Spolehlivost je konkrétně pro prezervativ v běžných studiích udávána číslem 15, což je procento žen, které při používání během jednoho roku nečekaně otěhotní – tzv. Pearlův index. Jeho používání v případech, kdy by v důsledku otěhotnění došlo k ohrožení života ženy, je proto krajně nerozumné.

Stejným hazardem je používání prezervativu jako ochrany před smrtelnou nákazou HIV, papilomaviry či jinými pohlavními nemocemi. Studie uvádí, že použití kondomu snižuje roční riziko nákazy HIV pouze o 80 % (viz <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pub-med/11869658>). V delším časovém horizontu celkové riziko nákazy kumulativně roste. Jedinou osvědčenou alternativou je abstinence a věrnost, ať už v Africe nebo u nás.

Metoda	Bezchybné užívání (%)	Běžné užívání (%)
Žádná	85	85
PPR – Symptotermální metoda	0,4	2–10
Pilulka (kombinová/gestagenní)	0,3	8
Přerušovaná soulož	4	27
Kondom mužský	2	15

(Čísla udávají procenta žen, které otěhotní během prvního roku užívání.)

cs.wikipedia.org/wiki/Spolehlivost_antikoncepce

Foto: Library of Congress

Pearlův index, pojmenovaný podle amerického biologa Raymonda Pearla (1879–1940), je jeden ze způsobů matematického vyjádření spolehlivosti antikoncepce. Poprvé byl zveřejněn v roce 1933.

Ostatně, potratový účinek hormonální antikoncepce je někdy uváděn přímo výrobcem.

docházet k opakovaným chemickým, velmi raným potratům pětidenního embrya.

Dříve hormonální antikoncepce obsahovala vysoké dávky estrogenu. Ten měl s jistotou zabránit ovulaci. Nicméně lékaři zjistili, že tyto vysoké dávky (cca 150 µg) jsou pro ženský organismus nejen nebezpečné, ale mají i řadu vedlejších nepříjemných účinků, které ženy obtěžují.

Výzkum tedy pokračoval a došel k závěru, že nižší dávky jsou lepší a krytí rizika selhání antikoncepce zajistí gestagenními složkami. Tato součást koktejlu v pilulkách však není primárně určena k tomu, aby bránila ovulaci, ale k tomu, aby zabránila uhníždění případně již počatého dítěte kvůli nízké vrstvě děložní sliznice.

Ostatně, potratový účinek hormonální antikoncepce je někdy uváděn přímo výrobcem antikoncepce v informacích o přípravku určených pro lékaře, příp. v příbalovém letáku, který je určen laické veřejnosti. Naražit je možné na věty typu:

„Pozmění výstelku dělohy, takže je méně pravděpodobné, že přijme oplodněné vajíčko.“ (Adele)

„Oba hormony ... ovlivňují děložní výstelku tak, že je méně pravděpodobná možnost uhníždění oplodněného vajíčka.“ (Harmonet)

„Ztěžuje možnost ... uhníždění oplodněného vajíčka v endometriu.“ (Minesse)

„Kontracepční účinek je založen na spolupůsobení různých faktorů. Nejdůležitější z nich jsou ... změny endometria.“ (Yasminele)

U mnoha preparátů však byla v posledních letech informace o potratovém účinku v nových vydáních příbalových informací zcela vypuštěna a bez podrobnějších znalostí antikoncepce se tak mohou někteří mylně domnívat, že jeden konkrétní preparát, který užívají, a kde informace o zabránění uhníždění embrya na letáku chybí, je

bezproblémový. Takový v celé škále metod či formy podání hormonální antikoncepce, jak byla popsána výše, neexistuje.

Efektivita prezervativu

Abortivní efekt odpadá při používání bariérových antikoncepčních prostředků, např. prezervativu. Mnozí, kteří odmítají chemickou antikoncepci, se k nim s důvěrou utíkají. Existuje zde mj. i mýtus, že např. kondom efektivně chrání proti pohlavním chorobám. Jistě – riziko jejich přenosu při pohlavním styku znatelně zmenšuje, ale počítejte se mnou: riziko selhání kondomu, tj. protržení, sesunutí nebo mechanické poškození jiného druhu a tím mj. i otěhotnění je zde vyčísleno tzv. Pearl indexem. Ten udává číslo v rozme-

Nezodpovědnost? Nespolehlivost!

Spolehlivost jednotlivých metod regulace plodnosti je vyjadřována nejčastěji tzv. Pearlovým indexem.

Tento údaj sděluje, kolik žen ze sta za rok nečekaně otěhotní při použití dané metody. Pro každou metodu kontroly početí je však třeba znát dva údaje o spolehlivosti (nikoli pouze jeden, jak se často uvádí):

- spolehlivost při správném používání metody (angl. perfect use), tj. přesně podle návodu;
- spolehlivost při typickém používání metody (angl. typical use), tj. spolehlivost v praxi, kdy do hry vstupují i chyby uživatelů.

Druhý údaj tedy ukazuje, jak je její správné používání obtížné a závislé na uživateli a jak citlivá je metoda na nedůslednost v aplikaci. U těch postupů, jejichž účinnost je závislá na jednání uživatele (např. kondom), může být rozdíl značný.

Jak výrobci antikoncepce zakrývají realitu

Výrobci potřebují být kryti před žalobami uživatelek, proto potratový efekt občas uvádějí v informaci pro lékaře nebo v příbalové informaci (viz www.sukl.cz). Věty bývají ovšem formulovány tak, aby nebylo jasné, o co se jedná. Navíc u řady přípravků byly při revizích informace o mechanismu účinku zcela vypuštěny.

Ukázky manipulujících formulací:

- oplozené vajíčko – cca pětidenní lidské embryo
- změny endometria – poškození výstelky (endometria), aby se embryo nemohlo v děloze uchytit a bylo tak usmrceno
- znesnadnění nidace – zabránění uhnízdění (nidace) a usmrcení embrya
- změny děložní sliznice, které znemožňují uhnízdění vajíčka
- nefyziologické působení na endometrium již v první polovině cyklu
- ovlivňují děložní výstelku tak, že je uhnízdění oplodněného vajíčka obtížnější

zí 2–15, dle rozlišení na riziko metody (samotné technologie antikoncepce) a uživatele (tj. reálné používání).

Pracujeme-li s reálným číslem, znamená to, že 2–15 žen ze 100 během jednoho kalendářního roku při používání kondomu otěhotní. A nakazit se nevyčísitelnou či smrtelnou pohlavní chorobou je samozřejmě mnohem jednodušší než otěhotnět.

Velmi podobně je tomu s „ruskou ruletou“ v případě, že odpovědní manželé hledají způsob regulace početí v případě, kdy ze závažných, např. zdravotních důvodů není vhodné otěhotnět a gravidita by mohla znamenat i vážné ohrožení života ženy.

Znám několik manželských párů, kteří se nad volbou prezervativu, příp. s nějakými spermicidními prostředky pro posílení pravděpodobnosti antikoncepčního efektu, zamýšleli právě v tak závažné životní situaci.

Racionální řešení

Metody rozpoznávání plodnosti, např. symptotermální metoda, jsou založeny na spolehlivém rozpoznávání příznaků přirozené cyklické ženské plodnosti. Pár je plodný vždy maximálně sedm dní během menstruačního cyklu. Ženské vajíčko je schopné oplození jen 24 hodin, ale právě spermie mohou v těle ženy přežít až sedm dní. Okamžik dozrání ženského vajíčka doprovázejí periodické změny teploty a hlenu, z nichž lze vyhodnotit plodnou a neplodnou fázi cyklu a to se spolehlivostí obdobnou jako má hormonální antikoncepce. Více informací na cenap.cz a lpp.cz.

Mít znalosti vždy znamená mít moc. Metody rozpoznávání plodnosti umožňují lidem mít plnou kontrolu nad svou plodností a to při respektu k tělu ženy. Je na páru, zda své znalosti využijí pro početí, nebo k vyhnutí se početí.

Je lepší věřit více kondomu nebo sobě? Věřit znalosti svého těla a schopnosti ovládnout svůj sexuální pud na přesně ohraničené období v cyklu, nebo rozhodování o svém zdraví či životě svěřit kousku latexu s 15 těhotenstvími na 100 žen ročně? Co budete dělat, když se spolehnete na prezervativ a k otěhotnění dojde...?

Ruská ruleta je sebevražedná hra. Její princip spočívá v tom, že se do jedné komory revolveru vloží náboj. První účastník ruské rulety protočí bubínkem, přiloží hlaveň revolveru ke spánku a stiskne spoušť. Pokud má smůlu na komoru s nábojem, zemře na průstřel lebky... Spoléhání se na antikoncepci v závažných momentech je tomu v mnohém podobné.

Zdeňka Rybová
Linka pomoci

Foto: Pixabay

Mifegyne – potratová tableta

V červnu 2014 byl na český farmaceutický trh uveden přípravek mifepriston (původně nazvaný RU-486) – přes protesty lékařů, psychologů, politiků i představitelů církví. Negativní postoj k registraci byl vyjádřen také v petici podepsané sedmdesáti tisíci občany. Tableta byla vyvinuta v roce 1980 ve Francii.

V odborných časopisech byly publikovány závažné vedlejší účinky farmakologického potratu, bylo prokázáno i výrazně více komplikací než po umělém potratu provedeném chirurgickým zákrokem. Pokus o vyvolání potratu mifepristonem také častěji selhává. Příčinou úmrtí žen po potratu provedeném mifepristonem byla nejčastěji infekce.

Studie: Goldstone, P. aj., „Early medical abortion using low-dose mifepristone followed by buccal misoprostol: a large Australian observational study“, *Med. J. Aust.*, 2012, 197(5), s. 282–286. Greene, M. F., „Fatal Infections Associated with Mifepristone-Induced Abortion,“ *New England Journal of Medicine*, 2005, 2005(22), s. 2317–2318.

Lobbing znamená hledání cest

Lobbing znamená předání důležitých informací. Představuje i povzbuzení a propojení těch, kteří mohou a chtějí pomoci. Je hledáním cest jak pomoci rodinám a tak dát šanci nenarozeným dětem.

S poslancem Vlastimilem Válkem (TOP09, radiolog) jsme na vícerych setkáních probírali širokou škálu podpůrných opatření přes informované souhlasy, kampaně, reálný postup pomoci a ekonomickou podporu rodin s více dětmi. Nasměroval nás na lékaře, kteří se zabývají péčí o ženy po potratu v souvislosti s postabortivním syndromem. Na dalších setkáních jsme řešili aktivity v Parlamentu – konkrétně seminář, možnosti vystoupení a propojení snah v dalších orgánech státní správy.

„Považuji toto téma za důležité, například finanční nedostupnost větších bytů pro řadu rodin či většího automobilu by neměla být důvodem, aby rodina neměla třetí nebo čtvrté dítě. A není to jen otázka bydlení, je třeba řešit celkový přístup státu a společnosti k rodinám, které mají tři a více dětí. V mých očích je například problematická absence porodného při narození třetího dítěte,“ říká poslanec Aleš Juchelka (ANO), člen Výboru pro sociální politiku a také člen Stálé komise pro rodinu.

Členka Stálé komise pro rodinu, rovné příležitosti a národnostní menšiny Jana Krutáková (STAN) slíbila podporu spolu s kolegou Petrem Pávkem (STAN) z Výboru pro zdravotnictví. Doporučili nám kontakty na další lékaře a také se zajímali o novelizaci zákona o čerpání rodičovského příspěvku.

Poslanec Jiří Ventruba (ODS, neurochirurg) velice rád podpoří řešení omezující zbytečné potraty ze zdravotních důvodů. Společně budeme hledat medicínské možnosti mezi kolegy lékaři a legislativní možnosti mezi poslanci. Přislíbil podporu v rámci Výboru pro zdravotnictví a rád by o zbytečných potratech ze zdravotních důvodů referoval na jednáních poslaneckých seminářů.

Foto: primacdn.cz

„Třetí dítě? Časté jsou obavy z nákladů spojených s pořízením většího bydlení či automobilu. Drahé hypotéky a nedostupnost kupříkladu cenově příznivějších obecních bytů představují bariéru zejména ve větších městech, ale není to jen otázka bydlení. Odrazující je leckdy i celkový přístup státu a společnosti k rodinám, které mají tři a více dětí,“ říká Olga Richterová (Piráti).

S poslankyní Hanou Aulickou Jírovcovou (KSČM), místopředsedkyní Výboru pro sociální politiku a členkou Komise pro rodinu a Výboru pro zdravotnictví, jsme ve shodě v důležitosti podpory kompletních funkčních rodin, zejména v případech potíží. Paní poslankyně se angažuje ve vícerych aktivitách – podpora navýšení rodičovského příspěvku, jeho kompletní dočerpání, a konzultujeme další možné společné kroky v sociální oblasti – kampaň akcentující zodpovědnost mužů za ženu a počaté dítě.

Předseda SPD Tomio Okamura z vlastní zkušenosti vnímá, že odpovědnost muže za ženu a nenarozené dítě je klíčová. Za celou stranu přislíbil podporu pro návrhy, které jsme mu prezentovali, mj. nový výkon pro gynekology, aby měli motivaci věnovat čas ženě žádající o potrat. Zvláště ho zaujala problematika třetích dětí v rodinách v souvislosti s demografií.

Několik setkání s předsedkyní Výboru pro zdravotnictví Věrou Adámkovou (ANO, kardioložka) se neslo v koordinaci aktivit směřujících k podpoře nečekaně těhotných žen v tíživých situacích. Ráda by téma nepodcenila a nejprve ho řádně projednala na Výboru pro zdravotnictví. Problém již diskutovala s kolegy z příslušných podvýborů, kde v souladu společně vnímají důležitost dané problematiky a neradi by jej profesně podcenili.

Pokračující opakovaná setkání s poslancem Janem Bauerem (ODS) směřují k podpoře pozměňovacího návrhu na úplné dočerpání rodičovského příspěvku.

hpž ČR

V tak bohaté a vyspělé zemi, jakou je Česká republika, přichází o život skoro pět tisíc počatých dětí ročně, protože stát nemá nástroje na podporu rodin, které čekají třetí dítě.

Linku pomoci, kterou provozuje Hnutí Pro život ČR, kontaktuje ročně až 400 žen a více než 70 % z nich se cítí být pod tlakem, aby podstoupily potrat. Proto hledáme i s politiky možnosti pomoci rodinám čekající nečekaně dítě.

Sousolí Lva a Světlonoše (Lucifera) na budově České národní banky. Foto: ČNB

Jak vznikalo v Československu „právo na potrat“

Ve druhé polovině 20. století došlo ve většině zemí socialistického východního bloku k uzákonění umělých potratů. V Československu tak učinil zákon č. 68/1957 Sb., který navázal na starší, meziválečné poslanecké iniciativy v tomto směru.

Legalizace v mezinárodním kontextu

V řadě zemí včetně Československa se definitivní likvidace nenarozeného dítěte nazývala eufemistickým termínem „umělé přerušování těhotenství“. S využitím tohoto zaváděcího pojmu byly v letech 1955–1972 přijaty zákony legalizující umělé potraty prakticky ve všech evropských satelitech tehdejšího Sovětského svazu. Načasování se odvíjelo od právní úpravy v Sovětském svazu.

Sovětské Rusko umělé potraty legalizovalo již na podzim roku 1920, ale v roce 1936 je opět zakázalo. V létě 1955 pak vydal Nejvyšší sovět SSSR nařízení, kterým umožnil legální provádění těchto zákroků. Záhy poté začaly podobné zákony přijímat také sovětské satelity. Jako první tak učinilo Bulharsko dne 2. 2. 1956, následovalo Polsko 27. 4. 1956 a Maďarsko 3. 6. 1956. Zdá se, že právě tato maďarská úprava, která mj. ustanovovala tzv. interrupční ko-

mise, byla inspirací pro zákon připravovaný v Československu. Ve stejné době jako v Československu legalizovali umělé potraty v Rumunsku (v roce 1966 byly opět zakázány). V Jugoslávii došlo k povolení umělých potratů v roce 1960; až s odstupem se v roce 1972 přidala Německá demokratická republika.

V Československu se na legalizaci umělých potratů po vzoru Sovětského svazu začalo reálně pracovat v roce 1957. Zá-

V průběhu 20. let byly na půdě Národního shromáždění podány celkem čtyři poslanceké návrhy, které se snažily vyjmout umělý potrat z trestního zákona.

kon č. 68/1957 Sb., který byl Národním shromážděním přijat 19. 12. 1957, záhy vyšel ve sbírce zákonů a nabyl účinnosti od 1. 1. 1958. Přijetí zákona předcházela poměrně dlouhá diskuse o tom, jakou podobu má československá verze potratové legislativy mít.

Historická předehra za První republiky

Československo v říjnu 1918 recipovalo rakousko-uherské zákony. Záležitost umělého potratu byla řešena trestním zákoníkem č. 117/1852 Říšského zákoníku, který před rokem 1918 platil v Předlitavsku. §§ 144–148 tohoto kodexu umělý potrat zakazovaly a jeho případné vykonání postihovaly vězením.

V průběhu 20. let byly na půdě Národního shromáždění podány celkem čtyři poslanceké návrhy, které se snažily vyjmout umělý potrat z trestního zákona (1920, 1922, 1925 a 1926). Navrhovateli prvních z nich byli zejména poslanci Luisa Landová-Štychová, Bohuslav Vrbenský a Theodor Bartošek. V době před rokem 1918 se tito tři lidé setkávali v hnutí českých anarchistů, v letech 1918–1923 byli poslanci za Československou stranu socialistickou, z které byli po hlasování proti zákonu na ochranu republiky v březnu 1923 vyloučeni a zbaveni mandátů. Necelé dva roky měli vlastní politickou stranu „Nezávislou socialistickou stranu dělnickou“, ale koncem září 1925 se celá Vrbenského frakce stala součástí KSČ. Zvláště T. Bartošek byl již od roku 1907 vůdčí osobností proticírkevního hnutí Volná myšlenka. Po nástupu komunistického režimu se L. Landová-Štychová a T. Bartošek (B. Vrbenský zemřel během války) těšili oficiální přízni, byť se již nepohybovali ve vyšších patrech politiky.

První poslanceký návrh (1920)

V tomto málo propracovaném návrhu byly klíčové §4 a §5, které stanovily, že vyhnání plodu není trestné, a zrušovaly příslušné paragrafy trestního zákona. Počáteční paragrafy jen stanovily, kdy zůstává „vyhnání plodu“ trestné: pokud se děje proti vůli ženy nebo pokud ho vykoná někdo jiný než lékař. V krátkém zdůvodnění svého návrhu předkladatelé uváděli, že zdraví žen je ohroženo kriminálními potraty, a proto je třeba umě-

lý potrat legalizovat. Argumentovali také špatnou hospodářskou situací, resp. bídou chudších vrstev obyvatelstva: „Každé nové dítě znamená zhoršení hospodářské situace beztak zoufalé a není tudíž divu, že ženy ve své bezradnosti uchylují se k pokoutním manipulacím, jimiž se mrzačí, a tak jsou zbaveny možnosti mateřství i pro případ zlepšení hospodářské situace.“

Návrh vyšel v parlamentním tisku, ale z projednávání byl nakonec vyřazen. Celkově návrh charakterizovala revoluční radikalita. Předkladatelé se ani nezatežovali specifikací důvodů či indikací k tomuto nevratnému zásahu do života dítěte a ženy-matky. Navrhli jen, aby umělý potrat vykonaný do třetího měsíce těhotenství byl beztrestný.

Druhý poslanceký návrh (1922)

Druhý návrh se co do obsahu i totožnosti předkladatelů prakticky shodoval s návrhem prvním. Ke změně došlo v klíčových §§ 4–6, kdy do § 4 byly přidány důvody (indikace) k provedení legálního umělého potratu. Šlo o okolnosti zdravotní, eugenické, sociální nebo kriminologické (znásilnění, pohlavní zneužití). Nově byl přidán § 5, který stanovil, že umělé potraty se smějí provádět jen ve veřejných zdravotnických zařízeních.

Propracovanější důvodová zpráva poukazovala zvláště na důvody, které ve své brožuře shrnul MUDr. Max Wassermann. Ten nesoehlasil s převažujícím odmítavým stanoviskem velké většiny tehdejších lékařů k otázce legalizace umělých potratů.

V důvodové zprávě je následně rozpracováno, co předkladatelé míní jednotlivými indikacemi pro legální umělý potrat. Pro oblast zdravotní hovoří mj. o celkové tělesné slabosti či silné chudokrevnosti. U důvodů eugenických uvádí v demonstrativním výčtu: „na př. syfilis, alkoholism, těžké nervové choroby a pod. v. u jednoho nebo obou rodičů.“ Mezi důvody sociálními vypočítávají:

Luisa Landová-Štychová (1885–1969, československá anarchofeministka a politička, která za první republiky usilovala o legalizaci potratů)

Theodor Bartošek (1877–1954, československý politik a poslanec, socialista inklinující k anarchokomunismu, představitel antiklerikálního hnutí Volná myšlenka)

Foto: 2x psp.cz

„na př. tísnivá chudoba, více jak tři děti, existenční nejistota, nedostatečný byt a pod.“

V závěru důvodové zprávy její autoři zdůrazňují, že rozhodnutí pro mateřství je svobodnou volbou ženy: „Mateřství, jako jedna z nejposvátnějších funkcí v životě, vyžaduje velikých obětí a sebezapírání u ženy, a přece přes všechno to je touha po dětech téměř každé ženě urozena. Proto každý zákon, který donucuje ženu k mateřství beze všech ohledů na její zdravotní a hospodářské poměry, jest urážkou lidské důstojnosti její.“

Dodejme, že s náhledem na mateřství jako „svobodnou volbu ženy“ úplně nesoehlasila mj. ani první česká lékařka Anna Honzáková. Domnívala se naopak, že povolení umělých potratů by mateřstvím již tak zatíženou ženu přivedlo pod tlak ještě drtivější a způsobilo by její mravní rozvrat.

Pokus o zavedení indikací k provedení umělého potratu byl zjevně reakcí na polemiky z předchozího pokusu. Velká diskuse se vedla především o indikace sociální, neboť většina tušila, že zde je velké riziko zneužití. Celkově se zdá, že předkladatelé své radikální pohledy nezměnili, jen z taktických důvodů lehce zmírnili rétoriku.

Z důvodové zprávy z roku 1920: „Každé nové dítě znamená zhoršení hospodářské situace beztak zoufalé a není divu, že ženy uchylují se k pokoutním manipulacím, jimiž se mrzačí.“

Důvodová zpráva argumentuje opět sociálními důvody, chudobou a přetížeností mnohých žen.

Třetí poslanecký návrh (1925)

Předkladateli třetího návrhu byli poslanci Německé sociálně demokratické strany dělnické. Návrh byl pojat poněkud jinak než oba předchozí; počítal např. se zřízením tříčlenné komise, která měla posoudit oprávněnost žádosti o legální umělý potrat.

Podobně jako u obou předchozích návrhů se v důvodové zprávě hovořilo hlavně o sociálních problémech, které jsou velmi často důvodem k provádění nelegálních umělých potratů. Předkladatel rovněž uváděl, že přijetí takového zákona je na místě, neboť mnoho solidních občanů platnou protipotratovou legislativu naprosto běžně překračuje. V důvodové zprávě se rovněž naznačuje představa, kterou měli němečtí sociální demokraté o práci komise:

„Podle přání navrhovatelů řízení nemá mítí [jednání komise, pozn. autora] nikterak rázu soudního přelíčení, nýbrž má se podobati důvěrné a upřímné poradě, na níž má být vybudována péče o těhotné ženy a matky, kterou dlužno mnohem více rozšířiti a zdokonaliti, než je tomu dnes. Oběma přisedícími komise, kteří mají zahájiti vlastní řízení, mají býti lékař a ošetřovatelka. Ženy mají býti vychovány tak, aby se vždy obracely o poradu k sociální péči, jakmile nastalo těhotenství nebo by jen jest podezření těhotenství. Tím se vypěstuje důvěra k poradně a jejím činovníkům, jež jest nezbytným předpokladem pro skutečně blahodárnou činnost zamýšlené komise.“

V textu důvodové zprávy předkladatelé dále postulovali, že nechtějí stanovovat konkrétní indikace k umělému potratu, ale že posouzení situace bude věcí komise k tomu ustanovené. Je zajímavé, že – stejně jako později v 50. letech – se předkladatelé domnívali, že jednání interrupční komise bude přátelskou poradou ženě v těžké situaci. V tom snadno rozpoznáme paternalistický koncept státu typický pro levicové politiky.

Podobné představy o práci komisí možná měli i někteří aktéři legalizace umělých potratů v Československu v roce 1957. Praktické uplatňování zákona č. 68/1957 Sb. mělo však od 60. let 20. století značně odlišný charakter. Interrupční komise spíše jen regulovaly počet těchto zákroků, neboť socialistický stát se jejich velkého nárůstu začal obávat. Za pěknými slovy o pomoci ženám se fakticky skrýval nástroj státu, jak populační vývoj řídit.

Čtvrtý poslanecký návrh (1926)

Čtvrtý návrh na legalizaci umělých potratů byl podán opět poslankyní Luisou Landovou-Štychovou, která nedlouho předtím přestoupila do KSČ. Její legislativní iniciativu podpořila řada dalších komunistických poslanců.

Návrh opět začínal paragrafy, které stanovily, za jakých okolností je provedení umělého potratu i nadále trestné (§ 1–4). První paragraf dokonce navrhoval přísnější trest (až 10 let vězení) pro toho, kdo by vykonal nedovolený umělý potrat, v jehož důsledku by žena zemřela. V § 2 se pravilo, že až 5 let vězení hrozí tomu, kdo donutí ženu „nebezpečným vyhrožováním“ k likvidaci nenarozeného dítěte.

„Hranice“ pro legálnost potratu byla stanovena neurčitě: dokud není dítě životaschopné mimo tělo matky (ale i v takovém případě potrat umožňoval, byl-li zdůvodněn lékařskou indikací). V § 9 se dokonce nařizovalo lékařům, aby ženě, které hrozí narození nějak nemocného dítěte, navrhl sterilizaci.

Lékaři také měli ženy poučovat o umělé antikoncepci a bylo navrhováno zřizovat bezplatné antikoncepční poradny.

Důvodová zpráva argumentuje opět sociálními důvody, chudobou a přetížeností mnohých žen. Předkladatelka na jedné straně uznávala, že umělý potrat je špatný, ale přesto volala po jeho legalizaci: „Potrat je zlo, větším však zlem je zrození dítěte z rodičů nezdravých a do poměrů nepříznivých. Potrat je zlo, kterému nelze čeliti jako zlům jiným kriminálem a hrubými tresty.“

V důvodové zprávě jsou rovněž citovány články obhajující volný přístup k umělým potratům na základě i dnes často tematizovaného „práva na svobodnou volbu“: „Bude to žena osvobozená od klerikální ideologie, odpovědná, ukázněná a sebevědomá moderní žena, důstojně pro sebe reklamující právo sebeurčení, právo rozhodovati sama o sobě podle svého svědomí, která v této věci řekne své konečné slovo.“

Na samém konci důvodové zprávy dostává se L. Landová-Štychová k samotnému zdůvodnění návrhu. Již poměrně krátce vysvětluje jednotlivé paragrafy a „se známou bolševickou otevřeností“ se přimlouvá za rychlé projednání a schválení zákona v zájmu proletářských žen.

Zpočátku bylo legálně vykonaných zákroků málo, později však jejich počet začal narůstat.

Bývalá budova Federálního shromáždění. Foto: VitVit, Wikimedia Commons

Státy východního bloku rychle následovaly sovětský vzor. V Československu však vládní kruhy čelily značnému dilematu jak nahradit tři milióny českých Němců.

Snahy o novelizaci trestního práva

Za výrazně liberálnější přístup k „vyhnání plodu“ se zasazovala také významná sociálně demokratická poslankyně a později senátorka Betty Karpíšková. Byla shodou okolností jednou z těch, kteří se v první polovině 20. let zasazovali o přípravu novely trestního práva.

Práce na novelizaci trestního práva tedy započaly pod vedením ministra spravedlnosti, sociálního demokrata Alfreda Meissnera. Připravená osnova předpokládala, že umělý potrat bude hodnocen jen jako přečin, a dokonce stanovovala, kdy je možno jej provést legálně. Ani tato osnova však nakonec nebyla přijata.

Poválečná republika

V obnoveném Československu pokračoval válečný a poválečný populační boom, který začal stagnovat až v polovině 50. let. Trestní zákoník z časů Rakousko-Uherska zůstával nadále v platnosti; za uskutečnění umělého potratu hrozilo ženě i vykonavatelí potratu vězení od 1 do 5 let. Výraznější změnu znamenal trestní zákon z roku 1950, který do našeho právního řádu uvedl mnoho novinek, principy socialistické zákonnosti a třídní pojetí práva.

Trestní zákon z roku 1950 dosavadní ustanovení v oblasti umělých potratů poněkud uvolnil. V § 218 stanovil, že provedení umělého potratu není trestné v případech, kdy by těhotenství ohrožovalo život nebo zdraví matky. Zákon také umožnil eugenické indikace, hrozící postižení či dědičnou nemoc dítěte, jako důvod pro umělý potrat. Za provedení umělého potratu mimo tyto výjimky ženě hrozilo vězení do 1 roku; v případě vykonavatele potratu to byl i nadále trest odnětí svobody od 1 do 5 let.

Zpočátku bylo legálně vykonaných zákroků poměrně málo, později však jejich počet začal narůstat. Tato skutečnost vedla ministerstvo zdravotnictví k vydání vyhlášky obsahující seznam nemocí, při jejichž diagnostikování bylo možné umělý potrat provést.

Dále to vedlo k tomu, že se od roku 1953 začala vést statistika legálně vykonaných umělých potratů.

Cesta k zákonu č. 68/1957 Sb.

Zásadní změna kurzu v Československu nastala po úmrtí Josefa Stalina. Nejvyšší sovět SSSR v létě 1955 provádění umělých potratů opět legalizoval. Státy východního bloku rychle následovaly sovětský vzor.

V Československu však vládní kruhy čelily značnému dilematu. Poválečný populační boom se totiž začal zpomalovat a komunistická vláda se snažila hledat cesty, jak populační růst co nejvíce podpořit, a to předně za účelem doplnění chybějící třímiliónové populace českých Němců vysídlené v letech 1945–1947.

V první polovině roku 1956 byla zřízena populační komise, která měla vládě předložit návrhy na řešení klesající porodnosti. Přestože někteří její členové byli proti legalizaci umělého potratu, komise jako celek s uvolněním přístupu k umělým potratům počítala. V materiálu zaslaném vládě píše populační komise mj.:

„Právní pomoc a ochrana žen v mateřství je v praxi nedostatečná a z části to platí i o právní ochraně dětí. Tento nedostatek vede ženy často k tomu, že řeší nevídané těhotenství potratem. [...]

Vážné populační důsledky mají kriminální potraty. Podíl potratů na populačních ztrátách je obtížné určovat, protože značná část kriminálních potratů zůstává utajena. Roku 1955 bylo evidováno v Československu 35 087 potratů. Odhad zločinných potratů činí 35 až 40 000. [...] Všechny známky svědčí pro to, že dosavadní zákonná represivní opatření nebyla účinná. Legální možnosti přerušení těhotenství jsou dnes omezeny jen na zdravotnické indikace. V případě novelizace § 218 tr. z. bylo by nutno

uznat odůvodněnost i sociální indikace a neomezovat dovolenost umělého potratu jen na indikace lékařské.

Je nutno ovšem upozornit na to, zda by zdravotní ústavy stačily na počet žádaných potratů, a že by bylo třeba už před vydáním příslušné právní normy rozšířit počet lůžek, lékařů a ostatního zdravotnického personálu.“

Kromě tohoto oficiálního materiálu komise napsal její předseda JUDr. František Fejfar, předseda tehdejšího statistického úřadu, votum separatum (vlastní mínění), kde se vyslovuje proti legalizaci umělých potratů. Potvrzoval, že zákaz potratů vede k jistému počtu potratů kriminálních, ale tvrdil, že jejich legalizace povede k masivnímu nárůstu četnosti umělých potratů vůbec a spolu s tím k řadě negativních společenských dopadů.

Legalizace umělého potratu v ČSR

Nakonec byl však zákon o „umělem přerušení těhotenství“ v závěru roku 1957 připraven v paragrafovém znění a v prosinci 1957 v Národním shromáždění schválen. Prováděcí vyhláška ministerstva zdravotnictví určovala složení tzv. interrupční komise, obsahovala seznam nemocí, které byly zdravotní indikací k umělému potratu, a vymezovala další technické záležitosti. A počet prováděných umělých potratů od roku 1958 víceméně stále narůstal.

Dílčí výkyvy byly zapříčiněny občasnou snahou zpřísnit praxi u interrupčních komisí nebo zavést za zákrok poplatky. Celkově se však v roce 1958 spustila lavina, která pokračovala až do počátku 90. let (v nejhroších letech bylo interrupcí v Československu téměř tolik jako porodů), kdy se trend zastavil a posléze na řadu let i otočil. Zákon č. 68/1957 Sb. byl v roce 1986 nahrazen ještě liberálnější právní úpravou, která s dílčími novelizacemi platí dodnes.

JCLic. PhDr. Mgr. Radim Cigánek
kráceno z příspěvku na konferenci
Nejmenší z nás 2014, nejmensiznas.cz

**Votum separatum:
„Zákaz potratů vede k jistému počtu potratů kriminálních, ale jejich legalizace povede k masivnímu nárůstu četnosti umělých potratů vůbec a spolu s tím k řadě negativních společenských dopadů.“**

Foto: save8.ie

Irové rozhodnou koncem května o osudu osmého ústavního dodatku

V pátek 25. května rozhodnou Irové v referendu o osudu osmého dodatku irské ústavy. Ten chrání právo na život jak matky, tak nenarozeného dítěte. Hlasovat NE znamená zachování stávající právní ochrany dítěte i matky. ANO znamená zavedení potratů.

Jsem článek 40.3.3 irské ústavy z roku 1983 a zním takto: „Stát uznává právo na život nenarozeného dítěte a stejně tak uznává právo na život matky. Zaručuje ve svých zákonech respekt a, pokud je to možné, svými zákony hájí a potvrzuje toto právo.“

Byl jsem počat v době, kdy západní parlamenty zavedly zákony umožňující přímé a úmyslné zabíjení nenarozených dětí, aniž by se obrátily na své občany. Silná potratová lobby a zájmové skupiny se dívaly i na Irsko jako na snadný cíl. Obyčejní lidé ze všech společenských vrstev ale přesvědčili

vládu, aby povolila v roce 1983 referendum o změně ústavy. Narodil jsem se ze 67 %.

Uznávám právo na život nenarozených dětí a „stejně tak uznávám právo na život matky“. Hájím a, kde je to možné, potvrzuji právo nenarozených dětí na život. Požaduji tu nejlepší lékařskou péči jak pro matku, tak pro nenarozené dítě. Chráním slabé proti silným.

Co přecházelo pokusu zrušit 8. dodatek irské ústavy?

V roce 1992 rozhodl irský ústavní soud v tzv. Případu X, že potrat je možný v případě skutečného a velkého ohrožení života ženy včetně rizika sebevraždy. V témže roce byl referendem zamítnut 12. ústavní dodatek, který měl povolit potrat v případě skutečného a velkého ohrožení života matky, ale ne v případě vágně definovaného rizika sebevraždy. Zároveň byl však schválen 13. a 14. ústavní dodatek, podle nichž je možné vycestovat mimo Irsko za účelem provedení potratu a získat nebo poskytnout informace o potratu.

V roce 2002 Irové v referendu velmi těsně odmítli 25. ústavní dodatek, který

měl sice zrušit rozhodnutí ústavního soudu z roku 1992 povolujícího potraty pod záminkou sebevraždy, ale za cenu zbavení ústavní ochrany počatého dítěte do okamžiku uhnízdění v děloze matky (cca 5. dne po početí).

Evropský soud pro lidská práva rozhodl v roce 2010 v případě A, B & C vs. Irsko, že Irsko porušuje Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, protože doposud zákonem nepovolilo potraty v případě ohrožení života ženy.

Od roku 2014 pak v Irsku platí zákon, který definuje případy a procesy, za jakých je možné provést potrat při ohrožení života ženy v souladu s rozhodnutím ústavního soudu z roku 1992. Z důvodu tlaku neziskových a mezinárodních organizací pak irští politici slíbili referendum o zrušení 8. dodatku irské ústavy. V případě, že bude referendem ústavní dodatek zrušen, může být zavedena potratová legislativa bez jakéhokoliv ústavního omezení.

protectthe8th.ie, taoiseach.gov.ie, thejournal.ie